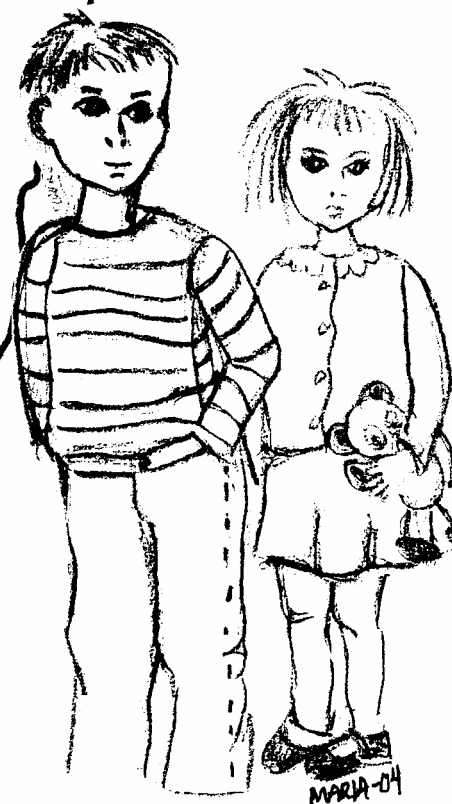
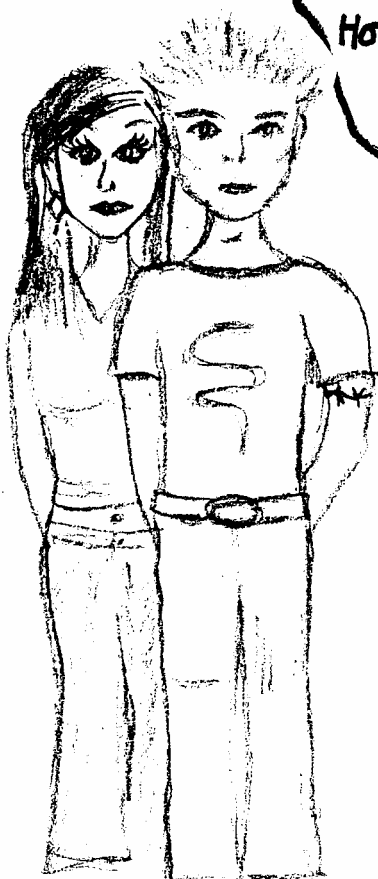
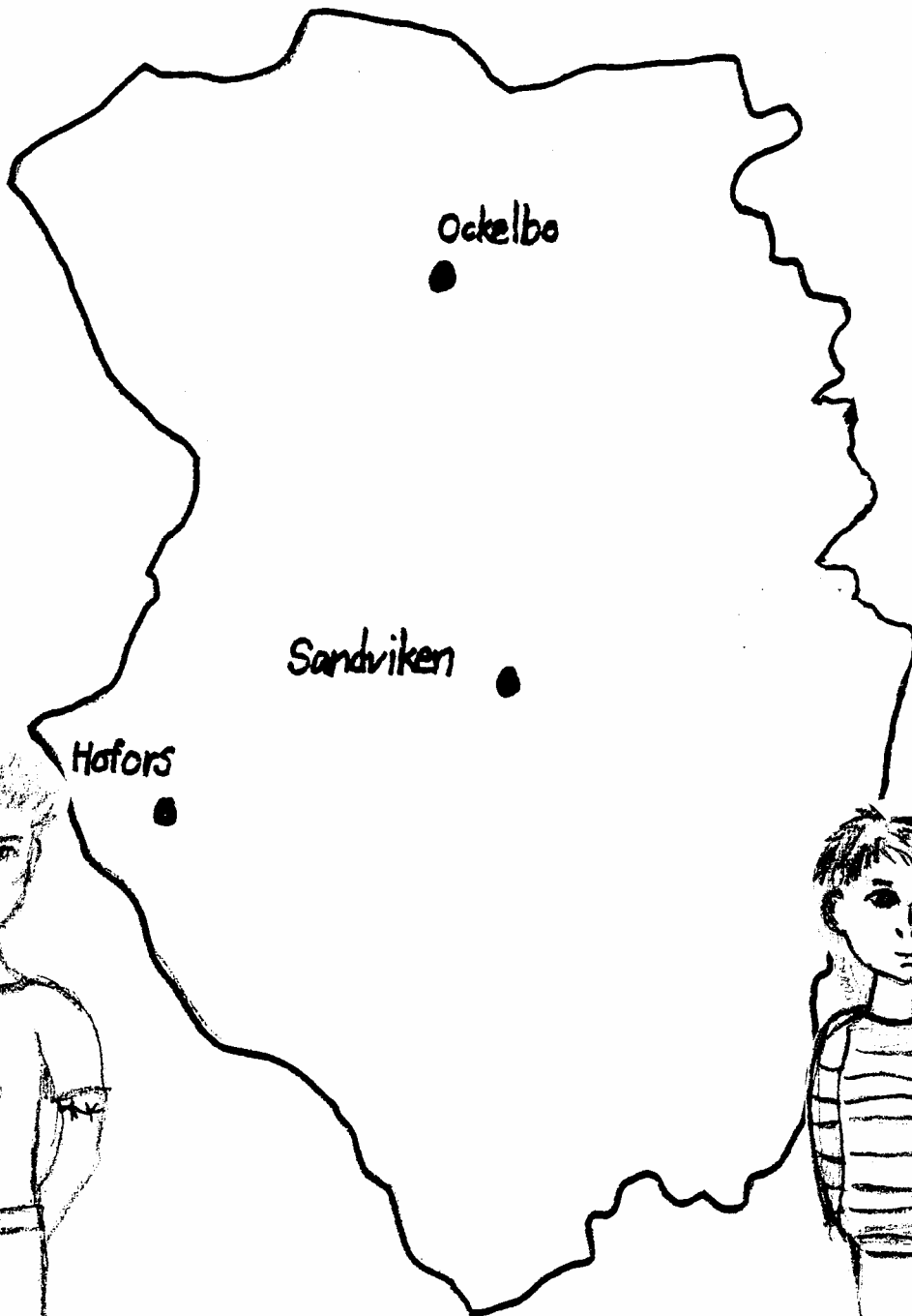

BARN OCH UNGDOMAR

som lever i missbruksmiljöer.

HANDLINGSPLAN

Sandviken september 2004

MARIA-04

De är många och de finns ibland oss
De sänder sina signaler om hjälp
Dessa barn ber inte om hjälp

Själva hjälpen måste komma utifrån
Med kunskap, mod och respekt
kan och vågar vi tala mera öppet med barnen

Källa: okänd.

Förord

Denna handlingsplan är gjord inom ramen för ett projekt; Barn (0-18 år) till missbrukande föräldrar.

Hälso-och sjukvårdsnämnden i västra Gästrikland tog initiativet till och startade ett närvårdsprojekt; Barn till missbrukande föräldrar.

Barn- och ungdomshälsovården, Primärvården Gästrikland blev den projektansvariga organisationen med verksamhetschef Phillip Eskridge som ytterst ansvarig.

GunBritt Hall anställdes som projektledare.

Syftet med projektet var bland annat:

- Att genom utbildningsinsatser och en utbildningskampanj medvetandegöra all personal som arbetar med barn (0-18 år) och allmänheten i stort om livssituationen för barn som lever med missbrukande föräldrar.
- Att tillsammans med kommun, landsting och frivilliga organisationer utarbeta en handlingsplan för hjälp och stödinsatser till barn till missbrukande föräldrar. Se bilaga 1

November 2003 skickades en inbjudan ut till all personal som arbetar med barn (0 -18 år) i kommunerna, landstinget och frivilliga organisationer i västra Gästrikland.

Inbjudan gällde en kurs: Barn(0-18 år) till missbrukande föräldrar.

Kurstid: 2004 01 22 – 2004 06 03.

45 personer antogs och 42 personer fullföljde kursen.

Utbildningen omfattade 8 heldagar. Kursen avslutades med ytterligare 5 dagar för upprättande av en handlingsplan.

Du håller nu denna handlingsplan i din hand.

Syftet med handlingsplanen är att:

- ge stöd och några konkreta, användbara verktyg till personal som arbetar med eller möter barn till missbrukande föräldrar
- få tips på vart man kan vända sig och vart du kan hänvisa både barn, föräldrar och anhöriga.
- få ökad kunskap om:
 - att se och upptäcka dessa barn
 - att våga prata med barnet om dess situation
 - att lyssna
 - att veta hur man kan hantera situationen
 - att ge barnet hopp
- konventionen om barns rättigheter. Se bilaga 2

I denna handlingsplan finns endast de verksamheter i kommunerna, landstinget och frivilliga organisationer som kursdeltagarna representerade. Det finns flera verksamheter för barn och ungdomar, men vi har inte inom ramen för dessa 5 dagar haft någon möjlighet att göra en heltäckande inventering i varken Hofors, Ockelbo eller Sandviken. Om du vill att just

din verksamhet ska finnas med här – tag kontakt med någon av de fyra personerna som finns nämnda med namn under punkt 9 Uppföljning och utvärdering.

Sandviken 2004 11 19
GunBritt Hall
Projekt- och kursledare.

Beslut gällande denna handlingsplan

Hälsa och sjukvårdssamverkan Gävleborg
Närvård västra Gästrikland

Vid mötet i styrgruppen för västra Gästrikland 04 11 26
enades gruppen om följande:

Styrgruppen förutsätter att berörda förvaltningar implementerar handlingsplan:
”Barn och ungdomar som lever i missbruksmiljöer” i ordinarie verksamhet

Innehållsförteckning

	När ett barn visar tecken på att inte må bra	1
1	Inledning	3
2	Syfte	4
3	Vägledning för personal	4
	3.1 När ett barn visar tecken på att inte må bra	5
	3.2 Viktigt att prata med barnen om	7
4	Vägledning för anställda och ledare i frivilliga organisationer	7
5	När ska man göra en anmälan till socialtjänsten?	8
	5.1 Vad händer med anmälan hos socialtjänsten?	8
6	Något av vad som finns att tillgå i västra Gästrikland	9
	6.1 Kommun och landsting	9
	6.1.2 Sandviken	10
	6.1.3 Telefonnummer i Sandviken dit du kan ringa och få hjälp	11
	6.2 Frivilliga organisationer	11
	6.2.1 Telefonnummer till de frivilliga organisationerna	12
	6.2.2 Kontaktpersoner i Sandviken	12
	6.3 Hofors	13
	6.3.1 Telefonnummer i Hofors dit du kan ringa och få hjälp	14
	6.3.2 Kontaktpersoner i Hofors	14
	6.4 Ockelbo	15
	6.4.1 Telefonnummer i Ockelbo dit du kan ringa och få hjälp	15
	6.4.2 Andra telefonnummer i Ockelbo som är bra att känna till	15
	6.4.3 Kontaktpersoner i Ockelbo	16
7	Rådgivning i Sverige	16
	7.1 Telefonnummer	16
	7.2 Webbadresser	17
8	Vad behöver utvecklas i västra Gästrikland?	17
9	Uppföljning och utvärdering	18
10	Gruppfoto på kursdeltagarna och tillika kontaktpersoner	19
11	Litteraturlista	20

Bilaga 1	Projekt: Barn till missbrukande föräldrar	23
Bilaga 2	Barnkonventionen	24
Bilaga 3	Hur samtal med barn kan genomföras	25
Bilaga 4	Socialtjänstlagen. Kap. 5 §1	27
	Socialtjänstlagen. Kap. 14 §1	

När ett barn visar tecken på att inte må bra

(Dessa punkter finns även på sidan 5)

Lyssna till din intuition. Låt den inte passera dig oberört. Märker du att ett barn visar tecken på någonting som inte är som det ska – ta det på allvar. Kommer en förälder drogpåverkad eller onykter till förskolan/skolan för att hämta sitt barn är det en allvarlig varningssignal.

1. Samtala med dina kollegor. Prata med ditt arbetslag om din oro för barnet. Det är bra om flera personer observerar barnet och vad som händer runt omkring honom/henne
2. Dokumentera allt du/ni ser.
3. Förankra det hos din chef och resursteamet. Bestäm hur ni ska gå vidare och vilket ansvar var och en ska ha. Boka in ett uppföljningsmöte redan nu så inte frågan bara rinner ut i sanden.
4. Föräldrasamtal där du berättar om din oro och vad du/ni observerat. Delge föräldrarna dokumentationen. De bör få möjlighet att ställa sina frågor och kanske ni tillsammans kan ni hitta gemensamma vägar att gå för att förbättra situationen för barnet. Föräldrarna kanske har svaret på din oro. Möjligheten finns. Var alltid två från personalen vid detta samtal.
5. Rådgör gärna med en socialsekreterare. Det kan du göra utan att nämna barnets namn.
6. Uppföljningssamtal med rektor och resursteamet. Hur ser situationen ut för barnet idag? Ska en anmälan göras? Det är oftast rektor som då skriver under anmälan.
7. Tala om för föräldrarna att ni ska göra en anmälan.
8. Fortsätt att observera och dokumentera det som händer.
9. Bekräfta och stötta barnet i vad de berättar. Att du ”sett” barnets situation. Ta barnet på allvar och lyssna. Visa barnet att du tror på henne/honom. Det är viktigt att du får barnet att förstå att du vill hjälpa barnet så att han/hon och familjen får det bättre. Respektera barnets föräldrar, men inte deras felaktiga handlingar. Barn är solidariska. De älskar sina föräldrar och är beroende av dem. Förstå deras svåra situation. De har också rätt att få känna stolthet över sina föräldrar. Försök hitta det som deras mamma eller pappa gör bra. Det finns också. Prata ALDRIG om barnet och dennes situation över huvudet på de andra barnen eller visa med ditt kroppsspråk vad du tycker om barnets föräldrar.

10. Arbetslaget och föräldrarna upprättar ett åtgärdsprogram för att ge barnet det bästa stöd och hjälp i förskolan/skolan.

11. Uppföljningssamtal med jämna mellanrum. Där går man igenom vad som hänt sen sist och hur ni ska gå vidare utifrån detta. Om det finns en socialsekreterare med i sammanhanget är det bra om han/hon är med på dessa samtal. Bestäm också när och hur föräldrarna ska vara med. Viktigt att de är delaktiga och att ni arbetar tillsammans så mycket det någonsin går.

12. Om du/ni gjort en anmälan till socialtjänsten och ingen märkbar förändring sker. Ring och prata med socialsekreteraren. Han/hon kan inget säga om själva utredningen men kan dock bekräfta om utredningen pågår, om den är avslutad eller om anmälan inte föranledde någon utredning. Om du anser att barnet fortfarande far illa gör en ny anmälan.

13. Händer ingen synbar förändring trots flera anmälningar till socialtjänsten kan du som sista åtgärd vända dig till länsstyrelsens tillsyningsenhet för sociala frågor i ditt län.

1 Inledning

Begreppet barn användes genomgående i detta dokument.

Det avser varje människa upp till 18 år enligt barnkonventionen, artikel 1.

Barn till missbrukande föräldrar har länge varit en osynlig och glömd grupp. Missbruk är ett tabubelagt område för den enskilde missbrukaren och för hans/hennes familj. De senaste årens kunskap inom detta problemområde ligger till grund för en allt större insikt om vad missbruket utsätter de övriga familjemedlemmarna för och särskilt då barnen.

Säkra uppgifter om antalet barn i missbruksmiljöer finns inte.

I olika studier antas att 10-15 % av alla barn som växer upp, finns i familjer där en eller båda föräldrarna missbrukar alkohol eller andra droger.

Frid A Hansen(1995) menar att det är ca 200 000 barn i Sverige mellan 0-18 år som lever i en familj där en eller båda föräldrarna har alkohol/drogproblem.

Räknar man in människor i barnets närmiljö ex, släkt – syskon, far- och morföräldrar samt vänner, kamraternas föräldrar och grannar stiger denna siffra betydligt.

E. Hagborg (2003) säger att ca 5 000 barn får hjälp av samhället genom barngruppsverksamheter som är särskilt utformade för barn som lever/har levt i familjer där alkohol/drogmissbruk råder.

I västra Gästrikland räknar man med att det finns omkring 1000-1500 barn som lever i familjer där en eller båda föräldrarna är alkoholmissbrukare.

Det handlar om ett genomsnitt på 3-4 barn i varje grupp/klass.

Som professionella måste vi ha kunskap om denna problematik, våga se, möta/samtala med barnen om deras situation, ge dem hopp och stöd samt veta vart de kan vända sig för att få professionell hjälp.

Vi ska kunna ge alla barn en bra verksamhet med kvalitet.

Vi pedagoger, ledare och andra vuxna som arbetar med barn ska dock inte ta på oss en roll som barnets eller föräldrarnas terapeut.

Som personal är du skyldig att göra en anmälan till socialtjänsten vid blotta misstanken om att ett barn far illa.

Med anledning av att det är så många barn som växer upp i familjer där missbruk råder har Hälso- och sjukvårdsnämnden i västra Gästrikland initierat ett närvårdsprojekt:

Barn till missbrukande föräldrar.

Projektet löper på ett år med slutdatum 2004 12 31.

Se bilaga 1.

2 Syfte

Syftet med handlingsplanen är att:

- Ge stöd och några konkreta, användbara verktyg till personal som arbetar med eller möter barn till missbrukande föräldrar.
- Få tips på vart man kan vända sig som personal och vart du kan hänvisa både barn, föräldrar och anhöriga.

- Få ökad kunskap om:
 - hur se och upptäcka dessa barn,
 - att våga prata med barnet om dess situation
 - att lyssna
 - att veta hur man kan hantera situationen
 - att ge barnet hopp
 - konventionen om barns rättigheter. Se bilaga 2.

3 Vägledning för personal

Vi är många som i vår dagliga verksamhet arbetar med och för barn. I vårt samhälle finns många kontaktytor där barn i olika åldrar vistas. Det är värdefullt när det gäller att upptäcka de utsatta barnen. MVC - personal möter alla blivande mödrar och många fäder. BVC - personal möter i stort sätt alla barn och deras föräldrar. Till ungdomsmottagningarna kommer många tonåringar. Majoriteten av barn går idag i förskolan och vidare till skolan som är obligatorisk. På fritiden är många barn engagerade i olika föreningar.

Agneta Hellström (1986) skriver i sin bok: Ungar är olika; ”Förskolan ska inte vara en reparationsverkstad utan en växtplats för alla barn.”

I alla verksamheter som har med barn att göra ska det vara en god växtplats för samtliga barn. Barnen ska kunna växa, utvecklas, få omsorg, känna trygghet och förtroende för oss vuxna.

En del barn behöver under olika långa perioder extra omsorg, stöd och hjälp.

Vi hoppas att detta dokument ska kunna bli ett stöd för dig i detta arbete.

Att du och ditt arbetslag ska ha en grund att kunna utgå ifrån och sen anpassa den utifrån era behov och de rådande förhållandena på ett professionellt sätt.

Om du misstänker att ett barn far illa är du skyldig att som personal inom en verksamhet som berör barn anmäla det till socialtjänsten. Vid misstanke om psykisk och fysisk misshandel samt incest görs anmälan utan föräldrarnas kännedom.

Om en anmälan har gjorts till socialtjänsten går oftast barnet ändå kvar i sin förskola, skola och fritidsaktivitet. Då behöver barnet få allt stöd i sin vardag och vanliga verksamhet av människor som har kunskap om denna problematik

Symtomen som dessa barn visar är detsamma som vid andra former av bristande föräldraomsorg. *Det existerar inget särskilt ”barn till missbrukande föräldrar-syndrom.”*

När barn berättar om eller visar tecken som beskrivs nedan ska vi vara lyhörda:

- magsmärtor
- huvudvärk/migrän
- nedstämdhet
- koncentrationsproblem
- enures, enkopres
- motorisk oro
- trötthet
- svårigheter med vänner och den sociala tillhörigheten
- överpresterande/överdriven anpassning
- känslomässig labilitet

Undersökningar visar att barn till missbrukande föräldrar har en högre frekvens av bl.a.

- ångest/nedstämdhet
- dålig självbild
- beteenderubbningar
- hög frånvaro från skolan
- är ofta hungriga
- tar inte hem kamrater
- utagerande beteende
- depression
- sömnproblem/mardrömmar
- eget missbruk
- kriminalitet

Observera en högre frekvens av – därmed inte sagt att det måste vara missbruksproblem i familjen - om barnet uppvisar något av dessa symtom. Alla barn kan någon gång klaga över trötthet, ont i magen osv, men om det händer ofta så är det en signal som du måste ta på allvar.

3.1 När ett barn visar tecken på att inte må bra

Lyssna till din intuition. Låt den inte passera dig oberört. Märker du att ett barn visar tecken på någonting som inte är som det ska – ta det på allvar.

Kommer en förälder drogpåverkad eller onykter till förskolan/skolan för att hämta sitt barn är det en allvarlig varningssignal.

1. Samtala med dina kollegor. Prata med ditt arbetslag om din oro för barnet. Det är bra om flera personer observerar barnet och vad som händer runt omkring honom/henne
2. Dokumentera allt du/ni ser händer med och runt barnet.
3. Förankra det hos din chef och resursteamet. Bestäm hur ni ska gå vidare och vilket ansvar var och en ska ha. Boka in ett uppföljningsmöte redan nu. Lätt att frågan annars rinner ut i sanden.
4. Föräldrasamtal där du berättar om din oro och vad du/ni observerat. Delger föräldrarna dokumentationen. De har möjlighet att få ställa sina frågor och kanske ni tillsammans kan hitta gemensamma vägar att gå för att förbättra situationen för barnet. Föräldrarna kanske har svaret på din oro. Möjligheten finns. Var alltid två från personalen vid detta samtal.
5. Rådgör gärna med en socialsekreterare. Det kan du göra utan att nämna barnets namn.
6. Uppföljningssamtal med rektor och resursteamet. Hur ser situationen ut för barnet idag? Ska en anmälan göras? Det är oftast rektor som då skriver under anmälan.
7. Tala om för föräldrarna att ni ska göra en anmälan.
8. Fortsätt att observera och dokumentera det som händer.
9. Bekräfta och stötta barnet i vad de berättar. Att du ”sett” barnets situation. Ta barnet på allvar och lyssna. Visa barnet att du tror på henne/honom. Det är viktigt att du får barnet att förstå att du vill hjälpa barnet så att han/hon och familjen får det bättre. Respektera barnets föräldrar, men inte deras felaktiga handlingar. Barn är solidariska. De älskar sina föräldrar och är beroende av dem. Förstå deras svåra situation. De har också rätt att få känna stolthet över sina föräldrar. Försök hitta det som deras mamma eller pappa gör bra. Det finns också. Prata ALDRIG om barnet och dennes situation över huvudet på de andra barnen eller visa med ditt kroppsspråk vad du tycker om barnets föräldrar.
10. Arbetslaget och föräldrarna upprättar ett åtgärdsprogram för att ge barnet det bästa stöd och hjälp i förskolan/skolan.
11. Uppföljningssamtal med jämna mellanrum. Där går man igenom vad som hänt sen sist och hur ni ska gå vidare utifrån detta. Om det finns en socialsekreterare med i sammanhanget är det bra om han/hon är med på dessa samtal. Bestäm också när och hur föräldrarna ska vara med. Viktigt att de är delaktiga och att ni arbetar tillsammans så mycket det någonsin går.

12. Om du/ni gjort en anmälan till socialtjänsten och ingen märkbar förändring sker. Ring och prata med socialsekreteraren. Han/hon kan inget säga om själva utredningen men kan dock bekräfta om utredningen pågår, om den är avslutad eller om anmälan inte föranledde någon utredning.

Om du anser att barnet fortfarande far illa gör en ny anmälan.

Händer ingen synbar förändring trots flera anmälningar till socialtjänsten kan du som sista åtgärd vända dig till länsstyrelsens tillsyningsenhet för sociala frågor i ditt län.

3.2 Viktigt att prata med barnen om

Barn till missbrukande föräldrar överlever just för att någon människa har sett, hört och bekräftat dem. Vid samtal med barnen är det viktigt att ge tröst, uppmuntran, stöd och bekräftelse. Förmedla till barnet att din familj är okey men det som mamma eller pappa gör är inte rätt och bra. Förmedla även hopp och att alla deras känslor är okey. Barnet behöver få höra att:

- det är inte ditt fel att föräldern dricker alkohol eller drogar
- du kan inte få mamma eller pappa att sluta dricka alkohol eller droga
- du är viktig och värdefull och har rätt att få hjälp för din egen skull

Se bilaga 3

4 Vägledning för anställda och ledare i frivilliga organisationer.

Viktigt att du kan prata med barnet på ett naturligt sätt. Att barnet känner sig viktiga och värdefulla. Han/hon ska kunna känna att du förstår.

Våga fråga och ge barnet tid på sig att berätta.

Barn till missbrukande föräldrar växer upp med känslor av ensamhet, osäkerhet, smärta, sorg, skuld och skam. Tro på det barnet berättar

Bekräfta och stöd barnet i vardagen och ta emot de känslor som kommer upp. Jag vet att du har det svårt just nu.

Tala om att du ska försöka hjälpa honom/henne. Se barnet och uppskatta honom/henne för den person han/hon är.

Barn kan ibland ha egna idéer om hur deras situation skall lösas. Det är viktigt att du då är klar med din roll och håller dig till ditt ansvar och ditt myndighetsområde. Arbeta i full öppenhet. Samarbeta gärna med föräldrarna men gå aldrig in i allians med dem.

Förstå att barnen gör som de gör därför att de känner sig så just nu.

Tonårstiden är en viktig tid och ett bra tillfälle att förändras.

Växa innebär också att testa gränser och se hur långt man kan gå. Göra det som är förbjudet och revoltera.

Tänk på att du är en viktig förebild.

5 När ska man göra en anmälan till socialtjänsten?

Socialtjänstlagen kap. 14 §1 säger att de som arbetar inom en verksamhet som berör barn är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att ett barn far illa.

Det är viktigt att poängtera att det i lagtexten står att när du får kännedom om något som kan innebära att ett barn far illa – är du skyldig – att anmäla det. Du behöver alltså inte ha några bevis, endast vid blotta misstanken.

Det kan kännas svårt att avgöra var gränsen går för att ett barn far illa, men du har alltid möjlighet att ringa socialtjänsten och få råd. Det du behöver tänka på är att du inte lämnar ut namn eller någon annan uppgift som gör att barnet kan identifieras om du bara vill rådgöra med en handläggare på socialtjänsten.

Att göra en anmälan skapar ofta många olika typer av känslor. Det är viktigt att prata om detta i ditt arbetslag. Eftersom anmälaren inte kan vara anonym som yrkesman vid en anmälan kan det vara bra att utse någon som är ansvarig och skriver under anmälan. Vi får aldrig glömma att det är barnet och dess behov vi ska sätta i första rummet. Se bilaga 4

5.1 Vad händer med anmälan hos socialtjänsten?

Socialtjänsten är skyldig att utreda alla anmälningar. Det första som händer är att en förhandsbedömning görs. Ibland kan socialtjänsten redan känna till det som berättas i anmälan och olika insatser kan pågå eller planeras utan att anmälaren känner till det. Då behöver inte någon utredning inledas. Socialtjänsten behöver inte heller inleda en utredning om det redan i förhandsbedömningen visar sig att anmälan grundar sig på någon missuppfattning eller oklarhet som snabbt kan redas ut.

Socialtjänstlagen säger att utredningar ska göras skyndsamt och att de ska vara slutförda inom 4 månader. Den eller de som anmälan handlar om blir från första stund informerad av socialtjänsten om att en anmälan kommit in och att en utredning inleds. Anmälaren deltar ofta vid det första sammanträffandet med familjen och får då redogöra för de uppgifter som lämnats. Du är som anmälare skyldig att lämna de uppgifter som socialtjänsten behöver under utredningen.

Kortfattat innehåller utredningen fakta om berördas livssituation och om vilka resurser och behov som finns. Detta ligger till grund för ett beslut om någon form av behandlande eller stödjande insats ska erbjudas. Utredningen kan också leda till att ingen insats erbjuds.

Socialtjänsten har inte möjlighet att informera dig om vad som kommer fram i utredningen. Detta styrs dels av sekretesslagen, dels av vilken information de berörda vill att anmälaren eller andra ska få ta del av. Det kan kännas frustrerande att inte få någon återkoppling på sin anmälan.

Den svenska lagstiftningen säger att socialtjänsten i huvudsak ska planera insatser tillsammans med berörda familjer och att stöd och behandling ska ske under frivilliga former. Målet är att barn ska få bo kvar tillsammans med sina föräldrar. Men då barnets behov av skydd är allt för stort eller föräldrarnas förmåga att ta hand om sina barn är allt för svag kan socialtjänsten bli tvungen att tillgripa tvång. Barn kan då för kortare eller längre tid omhändertas enligt LVU (Lagen om vård av unga)

6 Något av vad som finns att tillgå i västra Gästrikland

6.1 Kommun och landsting

Individ- och familjeomsorg (IFO)

Förutom utredningsarbete arbetar även IFO med olika stöd och behandlingsinsatser. I Sandviken arbetar man nätverksinriktat vilket innebär att man försöker samarbeta med berörda barn och familjers nätverk av till exempel släkt och vänner. Även det professionella nätverket, till exempel förskolepersonal, lärare och andra som finns runt barnet är mycket viktiga och kan ibland involveras i arbetet.

En av IFO:s viktigaste utgångspunkter är att hitta lösningar i hemmiljön och undvika separationer mellan barn och föräldrar om det är möjligt. Om ett barn rycks upp ur sin ursprungsmiljö förlorar det förutom närheten till sina föräldrar också kontakten med många positiva personer som finns runt om i nätverket. Något som är svårt att ersätta fullt ut vid placering på annan ort och kan upplevas som en stor negativ förändring i ett barns liv.

Beroendecentrum

Rådgivning i alkohol och drogfrågor för vuxna

Ungdomsmottagningen.

I västra Gästrikland finns tre ungdomsmottagningar; en i Sandviken, en i Hofors och en i Ockelbo.

Ungdomsmottagningen arbetar utifrån en helhetssyn på ungdomar där kroppslig psykisk och social utveckling ingår. Helhetssynen innebär att man möter och försöker förstå ungdomarna mot bakgrund av det sociala och kulturella sammanhang som de ingår i. Ungdomsmottagningarna i västra Gästrikland möter ungdomar i åldern 13 – 23

år och pojkar t.o.m 25 år. På mottagningen arbetar barnmorska, kurator, undersköterska, friskvårdspedagog och en manlig sjuksköterska. Som konsulter finns gynekolog, familjeläkare, dietist och psykiater.

Ungdomarna kommer oftast på eget initiativ men den första kontakten kan även tas av en förälder eller skolhälsovården. Årskurs 8 inbjudes till ett studiebesök och då brukar man dela på flickor och pojkar.

Under de senaste åren har fler ungdomar sökt för svårare problem. Det har inneburit betydligt längre behandlingsperioder hos kurator. Problem som sömnsvårigheter, koncentrationssvårigheter, tvångstankar, nedstämdhet och ätstörningar. Bakom dessa symtom kan det även finnas missbruksproblem hos ungdomen själv eller i dennes familj.

Alla som arbetar på ungdomsmottagningen har tystnadsplikt, men dock anmälningsskyldighet enligt 14 Kap i Socialtjänstlagen.

Barnvårdscentralen

Alla förskolebarn i området skall ha tillgång till barnhälsovård och aktivt erbjudas att ansluta sig till barnhälsovårdens program med de övergripande målen som innebär att främja barnens hälsa, trygghet och utveckling

Detta övergripande målet kan uppnås genom

- att stödja föräldrarna i ett aktivt föräldraskap
- att upptäcka och förebygga fysisk och psykisk ohälsa hos barn
- att uppmärksamma och förebygga risker för barn i närmiljö och samhälle.

Förskolan – Skolan

Varje barn och ungdom ska få det stöd och den stimulans som han/hon behöver för att utvecklas i sitt lärande. Ett prioriterat område är att stärka elevhälsans arbete. Det viktigaste för elevhälsan är arbetet med förebyggande åtgärder och med en hälsofrämjande inriktning för att eliminera riskfaktorer. Insatser för elever med särskilt stöd skall uppmärksammas.

Se även Läroplan för förskolan – Lpfö 98 och Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet – Lpo 94

6.1.2 Sandviken

Så här är IFO i Sandviken organiserad:

- Barn och familjenheten; utreder och bedömer behovet av stöd- och behandlingsinsatser till barn 0-12 år och deras föräldrar.
- Ungdomsenheten; utreder och bedömer behovet av stöd- och behandlingsinsatser till ungdomar 13-20 år och deras föräldrar.

- Vuxenheten; utreder och behovet av stöd och behandlingsinsatser till vuxna med missbruksproblematik.
- Sandvikens Familjecenter; arbetar med rådgivning samt olika former av stödjande och behandlande insatser till familjer med barn och ungdomar, bland annat olika gruppverksamheter för:
 - barn till föräldrar med alkohol/drogproblem
 - barn till föräldrar med psykisk ohälsa
 - barn till separerade föräldrar,
 - barn som har upplevt våld i familjen

6.1.3 Telefonnummer i Sandviken dit du kan ringa och få hjälp

Individ och familjeomsorgen (IFO)	
Barn och familjenheten	026 – 24 11 91
Ungdomsenheten	026 - 24 13 09
Vuxenheten	026 – 24 15 59
Sandvikens Familjecenter	026 – 24 14 52
Barngruppsverksamheten	026 – 24 17 31

Beroendecentrum	026 – 27 82 71, 27 82 72, 27 82 73
-----------------	------------------------------------

Ungdomsmottagningen	026 – 27 85 49
Hälsocentralen Mödravårdscentralen(MVC) Barnavårdscentralen(BVC)	Se de blå sidorna i telefonkatalogen

Förskolan Skolan Kurator, skolsköterska, skolpsykolog Kamratstödjare på skolan	Se de gröna sidorna i telefonkatalogen
---	--

Kvinnojouren Gläntan i Sandviken	026 – 25 00 95
Brottsofferjouren i västra Gästrikland	026 - 25 90 00

6.2 Frivilliga organisationer

Ungdomens nykterhetsförbund; UNF

UNF är en förening inom IOGT - NTO rörelsen för ungdomar mellan 13 – 25 år. Ett av UNF:s mål är att ge ungdomar ett alkohol och drogfritt alternativ i alla lägen. Detta innebär en stor verksamhet. 500 ungdomar inom Sandvikens kommun har idag skrivit

ett löfte om att avstå från alkohol som är starkare än 2.25 volymprocent samt andra droger med berusande effekt.

Vårt arbetssätt och vetskapen om att alla vuxna och ungdomar inom IOGT – NTO rörelsen helt tar avstånd från alkohol och droger gör att väldigt många ungdomar med missbrukande föräldrar söker sig till oss. Vi har ingen speciell utbildning eller specialkompetens inom området, men vi träffar väldigt många barn som far illa. Denna utbildning som vi nu gått inom projektet: Barn till missbrukande föräldrar har gett värdefulla nätverkskontakter och kunskaper.

IOGT - NTO rörelsen erbjuder alla klasser i årskurs 6 i Sandvikens kommun undervisning i SANT (sniffning, alkohol, narkotika och tobak)
Informationens syfte är även att erbjuda dem en alkohol och drogfri livsstil.. Denna verksamheten har varit populär bland eleverna i årskurs 6.
IOGT - NTO rörelsen har drivit denna SANT information i fyra år och det är Göranssonska stiftelsen som finansierar.
IOGT-NTO rörelsen driver även en barnverksamhet upp till 14 år. Den heter Junis.

Unga Örnar

Unga Örnar är den svenska arbetarrörelsens barn- och ungdomsorganisation och har funnits sedan 1931.

Unga örnar är både en barnrättorganisation och en verksamhetsinriktad organisation där barn och ungdomar själva är med och bestämmer.

Unga Örnars verksamhet grundar sig på jämlikhet, solidaritet och demokrati. FN:s konvention om barnets rättigheter har en central roll i allt arbete Unga Örnar gör.

6.2.1 Telefonnummer till de frivilliga organisationerna

UNF ”Syskonkedjan” www.syskonkedjan.org/www.unf.se	026 –27 02 08
Unga Örnar lana.larsson@ungaornar.se	026/ 27 42 30, 070 - 21 42 699

6.2.2 Kontaktpersoner i Sandviken

Dessa personer har under våren 2004 gått kursen: Barn till missbrukande föräldrar

Namn	Arbetsplats	Telefonnummer
René Andersson	UNF i Sandviken	026 – 27 02 80
Annica Berggren	Grodans förskola i Järbo	0290 -704 83
Lena Bergman	Smassens förskola	026 - 24 17 56
Åsa Bergman	Smassens förskola	026 – 24 17 56

Margareta Bergström	Gullhedsskolan, Västanbyn	0290 – 335 67 026 – 24 19 60
Maria Bergström	Västanbyn	026 – 24 19 60
Annika Borgström	Ungdomsmottagningen	026 – 27 85 49
Elisabet Broberg	Årsunda Ro, Österfärnebo Ro Bryggan	070 – 285 22 47
Gun-Britt Collin	Norrsätraskolan Bryggan	026 – 24 11 49
Solveig Franzén	Natt och Dag	026 – 24 17 91
Janet Fjällström	Bessemerymnasiet	026 – 24 75 65
Monica Hansson	Kvinnojouren, Gläntan	026 – 25 00 95
Anette Högman	Hammarby familjebedandling	0290 – 337 78
Kristina Iredahl	Ungdomsmottagningen	026 – 27 85 49
Katarina Klinga	Sandvikens Kommun	026 – 24 00 00
Malin Kurvinen	Gruppboende	026 – 27 41 58
Lena Larsson	Unga Örnar	026 – 27 42 30
Kajsa Lundberg	Natt och Dag	026 – 24 17 28
Agneta Markström	Hammarby familjebehandling	0290 – 337 78
Ingegerd Nilsson	Smultronbackens förskola	026 – 24 16 59
Maria Norström	Gästrike Hammarby. Skolan	0290 – 511 83
Eva Nyström	Gullvivans förskola i Järbo	0290 – 335 68
Ingrid Nääs	Familjecenter	026 – 24 17 31
Inga-Lisa Sammalisto	Murgårdsskolan	026 – 24 20 74
Susanne Storm-Lindman	Bergatrollen, föräldrakoop.	026 – 29 10 64
Maria Ståhl	Björksätraskolan	026 – 24 17 76
Margareta Ståhlberg	Vallhov Ro, Bryggan	070 – 269 52 77
Åsa Wijk	Bergatrollen, föräldrakoop	026 – 29 10 64
Lena Wirén	Unga Örnar	026 – 27 42 30

6.3 Hofors

Individ och familjeomsorg(IFO)

IFO kommer att under hösten 2004 starta med föräldrarådgivning.

Personal från IFO träffar också ungdomar i skolan. Ungdomar som har olika former av social och socialpsykologisk problematik.

Dessa träffar äger rum en ggr/vecka och då i mindre grupper.

Beroendecentrum

Personal från beroendecentrum i Sandviken kommer till Hofors två förmiddagar/vecka och tar emot vuxna med drogproblematik.

Skolan

Idag finns ”tjej och killsnack” och undervisning i livskunskap på högstadiet. Där tar man upp bl.a etik, moral, självkänsla mobbning, droger och ekonomi.

6.3.1 Telefonnummer i Hofors dit du kan ringa och få hjälp.

IFO; Individ och familjeomsorg Håkan Vikström	0290 – 291 47 070-393 99 74
--	--------------------------------

Beroendecentrum	026 – 27 82 71, 27 82 72, 27 82 73
-----------------	------------------------------------

Ungdomsmottagningen Mån fm, ons och fre fm	0290 – 297 63
Hälsocentralen Mödravårdscentralen	0290 – 297 11
Barnavårdscentralen	0290 – 297 27

Förskola	Se de gröna sidorna i telefonkatalogen
Skola	Se de gröna sidorna i telefonkatalogen
Skolpsykolog; Börje Bertilsson	070 – 414 13 18
Skolsköterska; Ing-Marie Rönn	0290 – 292 64

Brottsförebyggande rådet(BRÅ) Mats Rudert	0290 – 291 75
Kvinnojouren Gläntan i Sandviken	026 – 25 00 95

6.3.2 Kontaktpersoner i Hofors

Dessa personer har under våren 2004 gått kursen: Barn till missbrukande föräldrar.

Börje Bertilsson	Resursteamet, Hofors	0290 – 292 31
Monica Klaussén	Resursteamet, Hofors	070 – 414 12 67
Eva Tirsjö	Lillåskolan	0290 – 292 76

6.4 Ockelbo

Förskola - Skola

Varje skola har en handlingsplan för elevhälsan.

6.4.1 Telefonnummer i Ockelbo dit du kan ringa och få hjälp.

Individ och familjeomsorg; IFO Juhani Seppälä	0297 – 555 67
--	---------------

Beroendecentrum	026 – 27 82 71, 27 82 72, 27 82 73
-----------------	------------------------------------

Ungdomsmottagningen	0297 – 57 25 40
Hälsocentralen	0297 – 57 25 00
Mödravårdscentralen(MVC)	0297 – 57 25 21
Barnavårdscentralen(BVC)	0297 – 57 25 27

Förskola	Se de gröna sidorna i telefonkatalogen
Skola	Se de gröna sidorna i telefonkatalogen
Skolkurator; Maria Jahrefjord	0297 – 553 12 eller 070 – 414 14 24
Skolsköterska	0297 – 553 18

Brottsförebyggande rådet(BRÅ) Magnus Jonsson	0297 – 424 87
Kvinnojouren Gläntan i Sandviken	026 – 25 00 95

6.4.2 Andra telefonnummer i Ockelbo som är bra att känna till.

Kulturstationen. Öppet dagtid	0297 – 554 70
IOGT – NTO.	0297 – 401 14
UNF	026 -25 36 72
Svenska kyrkans ungdomsverksamhet Stanley Lenell	0297 – 427 64
Ockelbo Missionsförsamling Barn och ungdomsverksamhet	0297 – 423 37
Rädda Barnen; Eva Olsson	0297 – 404 16
Vuxna på byn Anita Wiklund	0297 – 600 48

6.4.3 Kontaktpersoner i Ockelbo

Dessa personer ha runder våren 2004 gått kursen: Barn till missbrukande föräldrar.

Kerstin Andersson	Ockelbo kommun	0297 – 553 62
Annica Eriksson	Rabo förskola	0297 – 553 87
Kristin Eriksson	Svenska kyrkan, Ockelbo	0297 – 427 60
Magnus Hammarström	Perslundaskolan	0297 – 553 24
Maria Jahrefjord	Skolkurator	0297 – 553 12
Margareta Karlsson	Skånegårdens förskola	0297 – 553 81
Eva Olsson	Rädda Barnen	026 – 10 20 81
Juhani Seppälä	Individ och familjeomsorg	0297 – 555 67
Maria Torvaldsen	Jädraås skola	0297 – 450 55
Rosi Tisell	Lingbo skola	0297 – 500 13

7 Rådgivning i Sverige

Värdefulla telefonnummer och webbadresser

Hit kan du ringa eller gå in på webbsidan och få mera information i alkohol och drogfrågor.

7.1 Telefonnummer

För barn:

BRIS - barnens hjälptelefon (upp till 18 år) 0200 – 230 230
Alla eftermiddagar och kvällar

Jourhavande kompis 020 – 222 444

Al-Anon (för anhöriga till missbrukare) 08 – 643 13 93
Alateen (barn och ungdomar till missbrukande föräldrar).

För vuxna:

BRIS vuxentelefon om barn. 077 – 150 50 50
Vardagar mellan 11.00 – 13.00

Rädda Barnens föräldratelefon. 020 – 786 786

Mån 12.00 – 21.30 Tis-fred 18.00-21.00.

Lör, sönd 13.00 – 16.00

AA, Anonyma Alkoholisters jourtelefon 08 – 720 38 42
Alla dagar 11.00-13.00 och 18,00-20.0

7.2 Webbadresser

www.alkoholkommitten.se	Här kan du hitta fakta och nyheter om alkohol.
www.aa.se	Anonyma alkoholisters hemsida
www.al-anon.a.se	För dig som har en nära vän eller anhörig med alkoholproblem
www.drogportalen.se	Här kan du hitta det mesta som berör alkohol och narkotika
www.can.se	Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning. Fakta, bibliotek och rapporter
www.drugsmart.com	En webbplats som handlar om alkohol, narkotika och tobak. Riktat sig framförallt till ungdomar i högstadieåldern
www.vuxnamotdroger.nu	En hemsida som drivs av IOGT- NTO. Droginformation och föräldrarfrågor.
www.mobilisera.nu	Mobilisering mot narkotika. De arbetar med nationell narkotikapolitisk samordning

8 Vad behöver utvecklas i västra Gästrikland?

I Hofors och Ockelbo finns behov av att starta anhöriggrupper och grupper för barn och tonåringar till missbrukande föräldrar.

I Sandviken finns redan denna gruppverksamhet.

För att på bästa sätt kunna ge barnet och familjen stöd behöver problemet identifieras så lämpliga åtgärder kan vidtagas. Ett nära samarbete mellan mödravård – och barnavårdscentral, förskola, skola, socialtjänst, familjecenter, ungdomsmottagning, kyrka, olika föreningsverksamheter, drogförebyggare och polis är då nödvändigt. Det kan ske genom att man fortsätter att utveckla de nätverksgrupper som redan finns i Sandviken, Hofors och Ockelbo. I dessa grupper deltar idag några av ovannämnda verksamheter och där syftet är att tillsammans utarbeta gemensamma strategier för hur man ska agera samt arbeta med förebyggande åtgärder. Önskemål om att socialtjänsten blir sammankallande till dessa regelbundet återkommande träffar.

Om personal har gjort en anmälan till socialtjänsten behöver de få en återkoppling om vad som har hänt med anmälan.

Önskemål finns ifrån bl.a förskolan, skolan i västra Gästrikland om att utveckla ett närmare samarbete med socialtjänsten.

Föräldrautbildning. Föräldrarna är de allra viktigaste personerna under ett barns liv. För att klara sin föräldraroll idag behöver många föräldrar få stöd, vägledning, kunskap och hjälp med t.ex hur och på vilket sätt man bör och kan sätta gränser. En utbildning som vänder sig till föräldrar med barn och ungdomar under deras olika utvecklingsstadier.

Verka för att utbildning i droger och drogernas inverkan ska finnas med i läroplanen från förskoleklass till gymnasiet

Att ämnet livskunskap finns med på schemat i samtliga skolor från förskoleklass till gymnasiet.

Verka för att det redan i lärarutbildningen ska finnas kurser om barn som lever med missbrukande föräldrar och om hela familjens problematik.

Utbildning, handledning och kontinuerlig fortbildning till personal är ett måste om de ska kunna upptäcka, förstå och hjälpa dessa barn på ett professionellt sätt.

Till sist behövs det en barnombudsman – kanske i länet - som har det övergripande och sammanhållande ansvaret för alla barn och alla barns rättigheter och särskilt då de utsatta och glömda barnen.

9 Uppföljning och utvärdering

Viktigt att förankra detta dokument hos våra politiker och chefer och få mandat att arbeta med och utveckla denna plan.

Dokumentet ska sedan spridas på våra förskolor och skolor, hälsocentralerna, socialtjänsten, kyrkan och övriga frivilliga organisationer. Viktigt att friskolorna, kooperativa förskolor, företagshälsovården på Sandvik och Ovako Steel får den också.

En uppföljning, utvärdering och revidering kommer att göras oktober 2005, dels lokalt på de tre orterna, Sandviken, Hofors och Ockelbo och dels en övergripande för västra Gästrikland.

Ansvarig i Sandviken är Ingegerd Nilsson

026 -24 16 59

Ansvarig i Hofors är Börje Bertilsson

070 -414 13 18

Ansvarig i Ockelbo är Juhani Seppälä

0297 – 555 62.

Ansvarig för den övergripande utvärderingen är
Ingrid Nääs

026 – 24 17 31

Rad ett från vänster: Solveig Franzén, Malin Kurvinen, Magnus Hammarström, René Andersson, Åsa Wijk, Susanne Storm-Lindman, Åsa Berggren.

Rad två från vänster: Ingegerd Nilsson, Ingrid Nääs, Monica Hansson, Lena Wirén, Börje Bertilsson, Kajsa Lundberg, Lena Bergman

Rad tre från vänster: Annika Borgström, Janet Fjällström, Inga-Lisa Sammalisto, Gun-Britt Collin, Margareta Bergström, Monica Klaussén, Maria Ståhl

Rad fyra från vänster: GunBritt Hall, Kristina Iredahl, Katarina Klinga, Elisabet Broberg, Margareta Ståhlberg, Margareta Karlsson, Annica Eriksson, Kerstin Andersson.

På bilden saknas: Annica Berggren, Maria Bergström, Kristin Eriksson, Anette Högman, Maria Jarhefjord, Lena Larsson, Agneta Markström, Maria Norström, Eva Nyström, Eva Olsson, Juhani Seppälä, Eva Tirsjö, Maria Torvaldsen, Rosi Tisell.

Litteraturlista

Alkoholpolitiska kommissionen delbetänkande, SOU 1994:28 . Kvinnor och alkohol. Stockholm (173 s)

Andreasson, S. (2002) Den svenska supen i det nya Europa. Stockholm: Folkhälsoinstitutet. (495 s)

Barth T & Näsholm C. (1997)

- Vankelmodets dynamik. Ambivalens som tillgång vid förändring.

- Vad fattas när råd inte hjälper

Dessa båda artiklarna kan Du ladda hem från nätet på Christina Näsholms hemsida:
www.symposium-reso.se

Bengtsson, A & Gavelin, I. (1996) Familjer och missbruk – om glömda barn och glömda föräldrar. Stockholm :Liber.

Black, C (1993) Det ska aldrig få hända mig! Om barn till alkoholister. Stockholm Natur och Kultur. (193 s)

Buscaglia, L (1985) Leva Älska Lära. Forum. (266 s)

Buscaglia, L. (1994) Född att älska. Forum. (314 s)

Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning, CAN & Svenska föreningen för alkohol och drogforskning, SAD

- Kvinnor och alkohol . Bruk – missbruk – behandling. Nr:5. Lena Dahlgren (1986)

- Ensamhet och alkoholmissbruk. Nr.10. Åkerlind, I & Hörnqvist, J. (1990)

- Motiverande samtal vid behandling av alkoholproblem. Nr: 18. Forsberg, L. (2001)

Christensen, R. (1993) Missbrukarnas barn – på daghem, fritidshem i skolan och vården. Prisma.

Essén, C (2003) Samtal i självhjälpsgrupper. Helsingborg: Wahlström & Widstrand.

Furman, B (1998) Det är aldrig för sent att få en lycklig barndom. Stockholm: Natur och Kultur. (126 s)

Gren, J. (2000) Etik i pedagogens vardagsarbete. Stockholm: Liber (256 s)

Hagborg E. (1999) Alkohol – Alkoveråål. Stockholm: Alfabet (93 s)

Hellsten T.(1998) Flodhästen i vardagsrummet. Göteborg: Pocket Förlag Ab Nytt Liv.

Hellsten T. (2000) Flodhästen på arbetsplatsen. Göteborg: Cordia AB (218 s)

- Janouch, K. (2004) Anhörig. Piratförlaget.(299 s)
- Jansson, T & Jansson, M-L & Wågman, G.(1997) Hur man får människor att växa. Stockholm: Kommentus. (107 s)
- Johansson K & Wirbing P. (1999) Riskbruk och Missbruk – att uppmärksamma, motivera och behandla inom primärvården, socialtjänsten och psykiatri. Kap. 6. Stockholm: Natur & Kultur.
- Johansson K & Wirbing P. Leva sunt med alkohol. Helsingborg: Wahlström & Widstrand.
- Killén, K (1999) Svikna barn. Om bristande omsorg och vårt ansvar för de utsatta barnen. Helsingborg: Wahlström & Widstrand (533 s)
- Kinge, E. (2000) Empati hos vuxna som möter barn med särskilda behov. Lund: Studentlitteratur. (131 s)
- Korczak, J. (1998) Barnets rätt till respekt. Stockholm: Natur & Kultur (96 s)
- Leijonhielm, M (1993) Ensammast i världen. Stockholm: Gothia
- Lindstein, T. (1995) Vändpunkten. Att arbeta med barn till alkoholister. Stockholm: Gothia
- Lindstein, T. (1997) Unga vid vändpunkten. Att arbeta med ungdomar vars föräldrar missbrukar. Stockholm: Gothia. (306 s)
- Lindstein, T. (2001) Vändpunkten - ur barn och ungdomars perspektiv. Stockholm: Gothia (280 s)
- Mossander, I. Ulvén, O (1993) Absolut alkohol – sanningar och konsekvenser. Stockholm: Natur och Kultur
- Myrbäck, S. (1998) Den vingklippta familjen – en berättelse om Alkoholistfamiljen Malmö:Sober Förlag AB. (168 s)
- Pollak, K. Att växa genom möten. Stockholm: Hansson & Pollak (86 s)
- Revstedt, P (1995) Motivationsarbete. Stockholm: Liber. (218 s)
- Salomon, B. (1996) Sam-tal En liten handbok. Stockholm: Liber (75 s)
- Svensson, B. (1996) Pundare, jonkare och andra – med narkotikan som följeslagare. Stockholm: Carlssons Förlag. (440 s)

Utbildningsdepartementet (1998) Läroplan för förskolan (LpFö 98) Stockholm: Fritzes.

Utbildningsdepartementet (1998) Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) Stockholm: Fritzes. (19 s)

Volckerts, J. Drogberoende. Stockholm: Prisma. (168 s)

Wiking, A & Sandström, A & Bergström, M. Eldvatten. Porträtt och intervjuer. Boströms förlag. (tel; 046 - 2116555)

Woititz, Geringer J. (2002) Vuxna barn till alkoholister. Johanneshov: Larssons förlag

Bilaga 1

Projekt: Barn till missbrukande föräldrar

Bakgrund

Hälso- och sjukvårdsnämnden i Västra Gästrikland har uppmärksammat den svåra livssituation som barn till missbrukande föräldrar lever i.

De har efter två utredningar i denna fråga tagit initiativ till ett projekt; Barn till missbrukande föräldrar. Projektets tidsperiod löper på ett år, med slutdatum den 31 december 2004.

Projektledare är GunBritt Hall

Uppdraget lyder:

Syfte:

Att genom utbildningsinsatser och en utbildningskampanj medvetandegöra personal som arbetar med barn 0-18 år och till allmänheten i stort om livssituationen för barn som lever med missbrukande föräldrar.

Att tillsammans med kommun, landsting och frivilliga organisationer, utarbeta en handlingsplan för hjälp- och stödinsatser till barn till missbrukarfamiljer.

Att skapa förutsättningar för en fortgående och varaktig process där hjälp- och stödinsatser till barn till missbrukande föräldrar utvecklas och blir en permanent del av samhällets resurser.

Mål:

Identifiera, kompetensutveckla och utbilda nyckelpersoner inom kommun, landsting och frivilliga organisationer i Västra Gästrikland om problematiken med och förhållningssätt till barn till missbrukande föräldrar.

Genomför en upplysnings- och informationskampanj/utbildningsdag riktad till all personal som arbetar med barn. Kampanjen ska informera bl.a. om omfattningen, kännetecknen och problembilden för barn till missbrukande föräldrar

Genomför en bred informationskampanj till allmänheten i samma ämne.

Stimulera och stödja utvecklingen av en handlingsplan om stöd- och hjälpinsatser till barn till missbrukande föräldrar i Västra Gästrikland.

Initiera implementering av en handlingsplan för barn till missbrukande föräldrar i minst en verksamhet i Västra Gästrikland (kommun eller landsting)

Utvärdera informationsspridningen och graden av medvetenhet om problemet bland personal, beslutsfattare och allmänheten samt i vilken mån handlingsplaner är planerade eller har upprättats.

Bilaga 2

Barnkonventionen.

Sverige har ratificerat barnkonventionen i början av 1990-talet. Det innebär bl.a. att Sverige ska anstränga sig till det yttersta för att barns rättigheter ska respekteras enligt artiklarna i barnkonventionen.

Det pågår ett stort arbete ute i kommunerna för att politiker och tjänstemän ska göra s.k konsekvensanalyser. Det innebär att de ska vara uppmärksamma på vilka konsekvenser deras beslut kommer att få för barn. De ska även kunna motivera sina beslut utifrån detta. Det gäller alla politiker i alla nämnder.

Barnkonventionens budskap: - De fyra principerna

Artikel 2. Alla barn har samma rättigheter och värde. Ingen får diskrimineras.

Artikel 3. Barnets bästa ska alltid komma i första rummet.

Artikel 6. Varje barn har rätt att överleva och utvecklas.

Artikel 12. Barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det.

Artikel 19 är också en viktig artikel att känna till i detta sammanhang:
handlar om att skydda barn mot våld i hemmet.

”Länder ska skydda barn mot föräldrar och andra vuxna som slår barnet, är elaka mot barnet, eller tar hand om barnet dåligt på annat sätt. Det kan vara att föräldrarna missbrukar alkohol eller narkotika eller att föräldrarna utnyttjar barnet sexuellt”

Källa:

Mänskliga rättigheter – Barnets rättigheter.
Den lättlästa skriften om konventionen.

Kan beställas från Utrikesdepartementet,
tfn: 08-405 10 00

Bilaga 3

Hur samtal med barn kan genomföras.

Barn till missbrukande föräldrar överlever just för att någon människa har sett, hört och bekräftat dem. Vid samtal med dem är det viktigt att ge tröst, uppmuntran, stöd och bekräftelse.

Förmedla till barnet att din familj är okey men det som mamma eller pappa gör är inte rätt och bra.

Förmedla även hopp och att alla deras känslor är okey.

Barnet behöver få höra att:

- det är inte ditt fel att föräldern drog
- du kan inte få mamma eller pappa att sluta dricka alkohol.
- du är viktig och värdefull och har rätt att få hjälp för din egen skull

Börja med att bekräfta för barnet vad du har sett. Det kan ex. vara att barnet är trött.

Var beredd på att barnet kanske inte är så aktiv i samtalet. Genom att be barnet nicka när det är rätt och skaka på huvudet när det är fel så kan du göra det lättare för barnet. Det upplever då att de inte har sagt något. Ett annat alternativ är att barnet får peka på en ja eller nej skylt.

En bekräftelse kan låta så här: ”Jag ser att du försöker vara pigg men du gäspar ofta. Det kan finnas olika anledningar till att man är trött, ex att man kommer i säng väldigt sent eller.....

När det första samtalet är avslutat bör du säga att vi pratar om detta mera en annan dag. Ha mer tid vid det samtalet. Det kan vara så att barnet känner sig mer redo att prata och då är det viktigt att du har tid att lyssna och vara närvarande.

Börja det samtalet med att berätta vad du har sett och säg att det kan inte vara lätt att ha det så. Fortsätt med:

- Jag vill hjälpa dig så du ska få det bättre
- Hitta på förklaringar till varför man kan vara trött
- Jag behöver verkligen din hjälp
- Om barnet inte vill prata så säg att det är bra att prata med någon vuxen som man litar på och som kan hjälpa barnet och familjen.
- Ordna flera samtal med dig eller med någon som barnet föreslår

Om det verkar vara fastlåst så fråga barnet vad de tror om att mamma eller pappa är med och pratar?

En del barn vill inte detta. Ta då reda på varför barnet inte vill det. Utifrån barnets reaktion på om föräldern ska vara med försök då att komma underfund med vad anledningen kan vara.

Vid ett samtal med barn så utgår man från vad personalen har sett. Berätta för barnet att alla familjer är okey men att barnet inte borde vara med om sånt (vad det nu är) Tala inte nedsättande om föräldrarna och lova aldrig att du inte ska prata med någon annan om detta. Du kan istället lova att du ska försöka hjälpa barnet och föräldrarna.

Om du bestämmer dig för att ha ett samtal så tala om för barnet att det ska äga rum för att hjälpa till.

Hur samtal med föräldrarna kan genomföras

Starta med att säga:

- Alla föräldrar vill väl

Om barnet har berättat för dig om missbruk så tala om det först för föräldrarna innan du senare i samtalet ber föräldrarna komma med idéer om orsaken till barnets svårigheter.

Berätta vad du sett och under hur lång tid detta har pågått. Var konkret och tala om hur du har försökt tala med barnet.

Vidare frågar du:

- Vad tänker ni om det jag sagt?
- Vad tror ni behövs för att få slut på problemen?

Om samtal med barn, med föräldrar och vad personalen kan göra kan Du läsa mera om i boken:

Frid, A Hansen(1994)
Barn i familjer med
missbruksproblem

Bilaga 4

Socialtjänstlagen. Kap. 5 §1

Socialnämnden skall

- verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden.
- i nära samarbete med hemmen främja en allsidig fysisk och social utveckling hos barn och ungdom
- med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och ungdom som har visat tecken till en ogynnsam utveckling
- aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och ungdom av alkoholaktiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopningsmedel
- i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och ungdom som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och om hänsynen till den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet
- i sin omsorg om barn och ungdom tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts.

Socialtjänstlagen. Kap 14. §1

Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla det till nämnden.

Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Detta gäller även dem som är anställda hos sådana myndigheter. Sådan anmälningsskyldighet gäller också dem som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område. De som är verksamma inom familjerådgivning är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att barn utnyttjas sexuellt eller misshandlats i hemmet.